

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Міжнародна науково-практична конференція магістрантів
та молодих вчених**

**«НАУКОВІ ПОШУКИ МОЛОДІ У XXI
СТОЛІТТІ»**

**Актуальні питання розвитку аграрного та земельного права:
національний і міжнародний вимір**

17 листопада 2022 року

Білі Церква
2022

2. Москвін Б. Банкрутство як механізм антикризового управління підприємством. Вісник КНТЕУ, (2). 2020. 62.
3. Минчинська І.В. Оцінка ефективності законодавства про банкрутство в Україні: економіко-правовий аспект. 2020.
4. Бучинська А.Й. Банкрутство фізичних осіб за законодавством України та Польщі. Прикарпатський юридичний вісник. (2 (31)). 2020. С. 28–32.

УДК : 346.9

ШАРАЄВСЬКИЙ Ю.І., магістрант

Науковий керівник – **БРОВКО Н.І.**, д-р юрид. наук, професор
Білоцерківський національний аграрний університет

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОЦЕДУРИ ЮРИСДИКЦІЙНОГО ЗАХИСТУ ПРАВ ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УКРАЇНІ

Ключові слова: захист прав, Господарське право, Способи захисту прав, Визнання оспорюваного права, Визнання невизнаного права.

Частина 4 ст. 55 Основного закону передбачає, що «кожен має право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ ...» [1], зокрема до Європейського суду з прав людини. На думку Рабіновича П.М., рішення Європейського суду мають не тільки індивідуальне значення для людини, яка звернулася до нього, а й у певному сенсі універсальне значення: воно є орієнтиром для національних судів, вони надають можливість більш глибоко і правильно зрозуміти обсяг і зміст гарантованих прав Європейською конвенцією з прав людини, іншими міжнародними актами, а також і Конституцією України прав і свобод людини і громадянина, а отже більш ефективно захищати їх [2, с. 273].

Погоджуючись з його думкою, зазначимо, що захист прав та законних інтересів суб'єктів господарювання може здійснюватися як в судовому так і в позасудовому порядку, тобто виділяють дві його форми юрисдикційну та неюрисдикційну. Судовому захисту підлягають усі права й інтереси суб'єктів господарської діяльності, незалежно від нормативно-правового акту у якому вони знаходять своє закріплення та фіксацію, тобто кожному гарантується захист прав і свобод у судовому порядку.

Вважаємо за необхідне більш детально зупинитись на окремих судових способах захисту, що використовуються в рамках юрисдикційної форми.

Визнання судом виданого державним або іншим органом незаконного акту недійсним (повністю або частково).

Цей спосіб захисту використовується у справах щодо оскарження актів (рішень) суб'єктів господарювання та їх органів, посадових та службових осіб у сфері організації та здійснення господарської діяльності, крім актів (рішень) суб'єктів владних повноважень та спорів, стороною яких є фізична особа, яка не є підприємцем (п. 10 ч. 1 ст. 20 ГПК України). Підставою для його застосування є видання відповідним органом акту, що не відповідає його компетенції або вимогам законодавства.

Визнання недійсним акту органу державної влади або іншого органу може поєднуватися із застосуванням стягнення судом збитків за позовом підприємця, завданих йому внаслідок неправомірних дій відповідних органів або їх службових осіб. Нерідко у практиці поєднується вимога про визнання недійсними актів державних органів з позовом про повернення (зворотне стягнення) необґрунтовано списаних цими органами в безспірному порядку сум. На це звернули увагу судові органи, зокрема, з метою однакового і правильного вирішення спорів, пов'язаних з визнанням недійсними актів державних чи інших органів, президія Вищого арбітражного суду України надала роз'яснення «Про деякі

питання практики вирішення спорів, пов'язаних з визнанням недійсними актів державних чи інших органів» від 26.01.2000 № 2-05/35 (зі змінами) [3, с. 133].

Визнання оспорюваного чи невизнаного права.

Цей спосіб дає можливість підтвердити існуючі права та обов'язки сторін, а його метою є усунення невизначеності у суб'єктивному праві, належному суб'єкту господарювання, створення сприятливих умов для здійснення права суб'єктом господарювання. Вважаємо, що захист прав суб'єктів господарювання шляхом визнання права, не є прерогативою лише суду. Погоджуємось з думкою Петруні В.С. про те, що визнання відсутності права не може виступати самостійним та виокремленим способом захисту порушених, оспорюваних або невизнаних прав, а є допустимим у контексті формулювання мотивувальної частини судового рішення [4].

Визнання недійсними господарських угод з підстав, передбачених законом.

Окрім положень ЦК України, Пленум ВГСУ України 29.05.2013 видав постанову № 11 «Про деякі питання визнання правочинів (господарських договорів) недійсними». Таким чином, визнання договору (правочину) недійсним як спосіб захисту застосовується у разі, коли є спір про право, яке було порушено внаслідок недодержання стороною (сторонами) в момент його укладення приписів та умов, встановлених ч. 1-3, 5, 6 ст. 203 ЦК 93 України та таких, що впливають зі змісту ст. 208 ГК України (мається на увазі відсутність у сторін господарського зобов'язання мети, яка завідомо суперечить інтересам держави і суспільства). Тому варто доповнити ст. 208 ч.1 ГК «Наслідки визнання господарського зобов'язання недійсним» тезою про те, що «відповідні наслідки застосовуються тільки у разі визнання недійсним договору господарським судом з підстав вчинення всупереч інтересам держави і суспільства».

В підтвердження слід згадати постанову ВГСУ від 09.09.2009 у справі № 39/44-09 про стягнення коштів за недійсним правочином, за якою позивач просить стягнути з відповідача все одержане за угодою, яка визнана нікчемною третьою особою. Проте суд приходиться до висновку про те, що оскільки господарське зобов'язання, що укладене між позивачем та відповідачем ні за позовом третьої особи, ні за позовом сторін не було визнане недійсним в судовому порядку, а чинним законодавством третій особі право на визнання господарського зобов'язання недійсним (нікчемним) не надано, то господарський суд попередніх інстанцій дійшов правомірного висновку щодо відмови позивачу в задоволенні позову» [5].

Визнання виконавчого напису нотаріуса таким, що не підлягає виконанню.

В ч. 4 ст. 29 ГПК України вказано: «Позови до стягувача про визнання виконавчого напису нотаріуса таким, що не підлягає виконанню, або про повернення стягненого за виконавчим написом нотаріуса, можуть пред'являтися також за місцем його виконання» [6]. Вказівка на виокремлення законодавцем відповідної категорії спорів дає підстави вважати про наявність окремого способу захисту, застосовуваного у рамках відповідного провадження.

Отже, у питаннях захисту порушених прав та законних інтересів суб'єкти господарювання можуть використовувати форму судового та позасудового захисту, тому кожен вправі самостійно обирати форму та заходи захисту прав за законних інтересів.

Безперечно, судова форма захисту прав та законних інтересів має перевагу перед позасудовою формою, оскільки судовий порядок заснований на незалежності судів, підпорядкованості їх тільки закону, гласності судового розгляду, прийнятті законного та обґрунтованого рішення та є найефективнішою формою поновлення по порушених прав. Проте він не завжди є результативним та таким, що задовольняє інтереси зацікавлених сторін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141.
2. Рабінович П.М. Права людини і громадянина: навч. посіб./ П.М.Рабінович, М.І.Хавронюк. К.: Атіка, 2004. 464 с.
3. Саніахметова Н.О. Судовий захист права на підприємницьку діяльність від незаконних актів державних органів. Актуальні проблеми політики: зб. наук праць. 2002. Вип. 13–14. С. 132–136.

4. Петруня В.В. Поняття та система способів захисту прав суб'єктів господарювання дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.04. Одеса, 2019. 221 с.
5. Постанова Вищого господарського суду України від 09.09.2009 по справі № 39/44-09 про стягнення коштів за недійсним правочином. URL:<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/488761>
6. Господарсько-процесуальний кодекс від 6 листопада 1991 року № 1798-XII Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 6, ст. 56.
7. Постанова Вищого господарського суду України від 21 липня 2009 р. № 31/382. URL:http://www.arbitr.gov.ua/docs/28_2426099.html
8. Постанова Верховного Суду України від 12 лютого 2009 року URL:<http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.nsf/0/83221D79113396FFC2257854004A22A1?OpenDocument&CollapseView&RestrictToCategory=83221D79113396FFC2257854004A22A1&Count=500&>

УДК: 081

ЛАСТОВКА О.П., магістрант

Науковий керівник – **МЕЛЬНИК О.Г.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ДІЯ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА В КОНТЕКСТІ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Під час війни росії проти України, її суверенітету, цілісності та недоторканості, правового суспільства та усього цивілізованого світу, актуальним постає питання застосування та дотримання норм міжнародного гуманітарного права, їх практичного застосування.

Ключові слова: міжнародне гуманітарне право, порушення прав людини, воєнні злочини.

На сьогодні як ніколи актуальним постає питання дії гуманітарного права та захист прав людини в умовах війни, оскільки Україна протистоїть військовій агресії росії проти суверенітету, територіальної цілісності та незалежності (відповідно до Указу Президента України введено воєнний стан із 05 години 30 хвилин 24 лютого 2022 року, на разі воєнний стан продовжено відповідним указом до 19.02.2023).

Говорячи про збройні конфлікти неможливо не сказати, що Україна ратифікувала Женевські конвенції та Додаткові протоколи I і II від 25 січня 1990 року.[3, 150] Слід зазначити, що нашою Конституцією (а зокрема статтею 9) чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства, а з метою виконання взятих Україною міжнародних зобов'язань та забезпечення виконання норм міжнародного гуманітарного права командири, начальники і штаби під час організації і у ході ведення воєнних дій повинні враховувати норми міжнародного гуманітарного права.

Міжнародне гуманітарне право, застосовуване в збройних конфліктах, представляє собою сукупність принципів і норм, що регулюють відносини між воюючими, їх відносини з нейтральними країнами, що встановлюють правила, поведження з військовополоненими, пораненими, хворими й цивільним населенням з метою захисту жертв війни, вибору засобів і методів ведення збройної боротьби. На сьогодні чітко прослідковуються порушення міжнародного та гуманітарного права.

Згідно IV Гаазької конвенції про закони і звичаї сухопутної війни 1907 року, всяке істотне порушення перемир'я однієї зі сторін дає право іншій стороні відмовитися від нього і навіть в крайньому випадку відновити військові дії (ст. 40) [2,110]. Однак порушення перемир'я окремими особами, діючими за власним рішенням, дає тільки право вимагати покарання винних і винагороди за понесені втрати, якщо вони сталися. Навіть Н. Макіавеллі у своїй праці «Державець» зазначає, що війна є єдиним обов'язком правителя, ведення якого він не має права покладати на когось іншого.

Слід сказати, що у 1981 р. була підписана Конвенція про заборону й обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що наносять

ЗМІСТ

Гайдук В.С., Новак Т.С. До питання здійснення державного контролю за раціональним використанням та охороною земель.....	3
Льчук М., Пахомова А.О. Щодо питання патентування в Україні.....	4
Качалов В, Тимощук О.Г. Інформаційна безпека у міжнародному та національному вимірі – виклики сьогодення.....	6
Луценко О.Д., Пахомова А.О. Проблеми в сфері реєстрації сортів рослин в Україні.....	8
Музиченко С. К., Макаруч В. В. Окремі аспекти кваліфікації розпивання алкогольних, слабоалкогольних напоїв або вживання наркотичних засобів, психотропних речовин чи їх аналогів військовослужбовцями в умовах воєнного стану.....	10
Олексієнко Ю.В., Сімакова С.І. Законність слідчих (розшукових) дій як гарантія прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального впровадження проти доквілля.....	12
Розумей Д.І., Макаруч В.В. Окремі аспекти адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху.....	14
Черняк Ю., Тимощук О.Г. Теоретичні засади банкрутства в Україні та європейських країнах: порівняльний аспект.....	16
Шарасвський Ю.І., Бровко Н.І. Реалізація процедури юрисдикційного захисту прав та законних інтересів суб'єктів господарювання в Україні.....	18
Ластовка О.П., Мельник О.Г. Дія міжнародного гуманітарного права в контексті захисту прав людини в умовах війни в Україні.....	20